

Stand van zaken bij het op orde brengen van de basisgegevens

Status Definitief
Versie 0.7

Rotterdam, 4 juni 2015

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Inleiding.....	4
2 Opdracht	5
2.1 Maatschappelijk belang	5
2.2 Onderzoeksvragen.....	5
2.3 Onderzoeksopzet.....	6
2.4 Begrippen.....	6
3 De doelstellingen voor de basisgegevens zijn deels bereikt	8
3.1 WBP-doel 1: de waterkeringenleggers en de beheersregisters van de genormeerde waterkeringen voldoen aan de wettelijke eisen.....	8
3.2 WBP-doel 10: de leggers en basisgegevens van tenminste de hoofdwatergangen en de boezemwateren, inclusief peilregelende kunstwerken, zijn op orde	10
3.3 WBP-doel 11: HHSK beheert en onderhoudt een waterkwantiteits- en waterkwaliteitsmeetnet dat inzicht verschaft in de toestand en ontwikkelingen van het watersysteem	11
3.4 WBP-doel 33: informatiesystemen voor de afvalwaterketen zijn operationeel, actueel en volledig.....	14
3.5 WBP-doel 39: het informatiesysteem voor rioleringen is geoperationaliseerd en volledig ingevuld op basis van actuele informatie van gemeenten	15
3.6 WBP-doel 49: de kerngegevens van wegen zijn in een beheersregister beschikbaar	16
4 Het beheer van de basisgegevens ontwikkelt zich positief én vereist meer aandacht van de organisatie.....	17
4.1 Het invoeren en onderhouden van de basisgegevens	17
4.2 Oorzaken van het niet invoeren en onderhouden	18
Bijlage 1. Eisen steekproef	22
Bijlage 2. Taken en rollen	23
Bijlage 3. Geraadpleegde personen en documentatie	24

Samenvatting

Het bestuur van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard heeft bij de programmabegroting 2014 opdracht gegeven tot een onderzoek naar de stand van zaken bij het op orde brengen van de basisgegevens.

Deze rapportage richt zich op de vragen “Zijn de doelstellingen vanuit het Waterbeheerplan 2010-2015 voor het op orde brengen van de basisgegevens bereikt? Indien de doelstellingen niet zijn gerealiseerd, wat zijn de oorzaken daarvan?” en “Zijn de gegevens ingevoerd en onderhouden? Indien de gegevens niet zijn ingevoerd en onderhouden, wat zijn de oorzaken daarvan?”.

In dit onderzoek is geconstateerd dat de doelstellingen, op basis van de beoogde resultaten in de programmaplanning Waterbeheerplan 2010-2015, deels zijn bereikt. De beoogde resultaten voor leggers voor de waterkeringen en het beheersregister voor de waterkeringen zijn behaald. Ook zijn de beoogde resultaten voor de informatiesystemen voor de afvalwaterketen behaald. Daarentegen zijn de beoogde resultaten voor de basisgegevens van watersystemen en wegen niet geheel behaald.

Het invoeren en onderhouden van de basisgegevens ofwel het beheer van de basisgegevens ontwikkelt zich positief én vereist meer aandacht van de organisatie. De kwaliteit van het proces ‘invoeren en onderhouden van de basisgegevens’ is de afgelopen jaren sterk verbeterd. De werkwijze is overigens nog in ontwikkeling en de verbeterinitiatieven moeten goed worden verankerd in de organisatie. Goede procesafspraken moeten leiden tot meer zekerheid omtrent het actueel, betrouwbaar en compleet krijgen en houden van de basisgegevens.

1 Inleiding

Het bestuur van Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (hierna: HHSK) heeft op grond van artikel 109a uit de Waterschapswet de mogelijkheid om, separaat aan de reguliere verantwoording, onderzoek uit te laten voeren naar de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het gevoerde beleid. Een dergelijk onderzoek, op basis van de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid Schieland en de Krimpenerwaard, levert een bijdrage aan de toezichthoudende en controlerende rol van de verenigde vergadering. Ook kan de verenigde vergadering de resultaten gebruiken in haar externe verantwoording.

De vraagstelling en onderzoeksopzet zijn opgesteld in samenspraak met de betreffende portefeuillehouder en de toenmalige ambtelijke opdrachtgever, het afdelingshoofd Bedrijfsadvies en Ondersteuning. Het onderzoek is uitgevoerd conform het plan van aanpak bestuurlijk onderzoek basisgegevens zoals op 23 september 2014 is vastgesteld door het college.

In deze rapportage worden de bevindingen en conclusies weergegeven. Het is aan het college en de proceseigenaren (afdelingshoofden) om hun eigen conclusies en zo nodig aanbevelingen te formuleren.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt beschreven wat en hoe er is onderzocht. Tevens wordt het belang van de basisgegevens uitgelegd alsmede de betekenis van enkele begrippen. In hoofdstuk 3 en 4 wordt antwoord gegeven op de twee hoofdvragen van dit onderzoek. Ook worden de daaraan ten grondslag liggende bevindingen toegelicht.

In dit rapport worden de volgende kleurcodes gehanteerd om de bevindingen te visualiseren.

	Het doel/ resultaat wordt (vrijwel volledig) gehaald
	Het doel/ resultaat is niet geheel behaald; mogelijk is extra aandacht nodig

Tabel 1. Legenda

2 Opdracht

Bij het opstellen van het plan van aanpak bleek de in de begroting voor dit onderzoek gehanteerde term basisregistraties niet het juiste uitgangspunt. Een basisregistratie is een door de overheid aangewezen vastlegging met gegevens van hoogwaardige kwaliteit, die door alle overheidsinstellingen verplicht en zonder nader onderzoek worden gebruikt bij de uitvoering van publiekrechtelijke zaken¹.

Nader onderzoek naar de basisregistraties zou de opdracht te zeer beperken. De intentie was om onderzoek te doen naar alle voor de waterschapstaken direct van belang zijnde gegevens. We noemen dit verder de basisgegevens.

In dit hoofdstuk worden behandeld: het belang van het onderwerp, wat dit rapport moet opleveren, de aanpak van het onderzoek en de betekenis van enkele begrippen.

2.1 Maatschappelijk belang

Basisgegevens dragen bij aan het bereiken van de ambities van het waterschap zoals verwoord in het Waterbeheerplan (hierna: WBP). Basisgegevens zijn dus cruciaal voor de uitvoering van de waterschapstaken, aangezien deze gegevens de grondslag vormen voor een betrouwbare en efficiënte informatievoorziening.

In het WBP zijn de volgende doelen betreffende de basisgegevens opgenomen:

- De beheersregisters van de genormeerde waterkeringen en de waterkeringenleggers voldoen aan de wettelijke eisen (WBP doel 1)
- De basisgegevens en leggers van tenminste de hoofdwatertangen en de boezemwateren, inclusief peil regelende kunstwerken, zijn op orde (WBP doel 10)
- HHSK beheert en onderhoudt een waterkwantiteits- en waterkwaliteitsmeetnet dat inzicht verschaft in de toestand en ontwikkelingen van het watersysteem (WBP doel 11)
- Informatiesystemen voor de afvalwaterketen zijn operationeel, actueel en volledig (WBP doel 33)
- Het informatiesysteem voor rioleringen is geoperationaliseerd en volledig ingevuld op basis van actuele informatie van gemeenten (WBP doel 39)
- De kerngegevens van wegen zijn in een beheersregister beschikbaar (WBP doel 49).

2.2 Onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is inzicht te verkrijgen in de stand van zaken bij het op orde brengen en houden van de basisgegevens. De vastgestelde onderzoeksvragen waren:

1. Zijn de doelstellingen vanuit het WBP 2010-2015 voor het op orde brengen van de basisgegevens bereikt? Indien de doelstellingen niet zijn gerealiseerd, wat zijn de oorzaken daarvan?
2. Zijn de gegevens ingevoerd en onderhouden? Indien de gegevens niet zijn ingevoerd en onderhouden, wat zijn de oorzaken daarvan?

¹ bron: <http://www.e-overheid.nl/onderwerpen/stelselinformatiepunt/stelsel-van-basisregistraties>

2.3 Onderzoeksofzet

Het onderzoek bestond uit het bestuderen van documentatie en het houden van interviews met geselecteerde functionarissen. Van de gesprekken zijn verslagen gemaakt die door de betreffende personen zijn geverifieerd. De door hen ingebrachte feiten zijn niet op juistheid nagetrokken, aangezien dit onderzoek geen controledoel in zich draagt en het bovendien de onderzoeksofdracht aanmerkelijk zou verzwaren.

In de ofdracht was ook het uitvoeren van een steekproef opgenomen. Tijdens het onderzoek is gebleken dat geen representatieve steekproef kan worden gehouden, aangezien niet aan de eisen voor een valide steekproef kan worden voldaan. De eisen van een steekproef zijn toegelicht in bijlage 1.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de geïnterviewden, evenals van de geraadpleegde documentatie.

Op basis van de interviewverslagen en de resultaten van deskresearch zijn de bevindingen opgesteld en conclusies getrokken. Deze zijn uit het oogpunt van zorgvuldigheid gedeeld met de proceseigenaren en waar dit volgens ons nodig was, aangepast.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode van november 2014 tot en met maart 2015 door de senior adviseur bedrijfsvoering en de adviseur interne auditing.

Op 1 januari 2016 treedt de wet Basisregistratie Grootschalige Topografie(BGT) in werking. De wet regelt dat er in Nederland één uniforme digitale basiskaart komt met een hoge mate van detail. Deze basiskaart is bedoeld voor gebruik binnen en buiten de overheid. Voor de implementatie van de BGT is een project ingericht vanuit IPP. Het project BGT maakt geen onderdeel uit van het onderzoek.

2.4 Begrippen

De volgende begrippen spelen een belangrijke rol in deze rapportage.

Gegeven

Een gegeven is de vastgelegde uitdrukking van een feit, zodanig dat dit uitgewisseld en voor langere tijd bewaard kan worden.

Basisgegevens

De basisgegevens zijn alle gegevens die relevant zijn om de taken van het waterschap uit te voeren. Voor dit onderzoek wordt het begrip basisgegevens afgebakend door de gegevens die volgens de WBP doelen impliciet of expliciet op orde moeten zijn.

Informatie

Informatie bestaat uit gegevens waar een betekenis aan is toegekend.

Beheersregister

Het hoogheemraadschap heeft vanuit de Waterwet de verplichting tot het onderhouden en inrichten van een beheersregister. Volgens artikel 5.1 Waterwet bevat het technisch beheersregister een omschrijving van de voor het behoud van het waterkerend vermogen kenmerkende gegevens van de constructie en de feitelijke toestand.

Volgens het Gegevensboek Kernsets HHSK is het beheersregister opgebouwd uit:

- De kernregistratie met statische (ruimtelijke) digitale gegevens
- Beheerinstrumenten zoals vastgestelde peilbesluiten en leggers
- Technische beheerinformatie in archieven en systemen voor beheer en onderhoud

- Dynamische informatie over de toestand van het beheer en monitoringsinformatie zoals kwaliteitseigenschappen, waterstanden.

Kernregistraties

Volgens het Gegevensboek Kernsets HHSK beschrijven de kernregistraties de voor het waterschap specifieke objecten en informatie die digitaal en ruimtelijk wordt vastgelegd in een geografisch informatiesysteem. Deze gegevens worden dagelijks in meerdere processen gebruikt.

Peilbesluit

Een peilbesluit is een juridisch document waarin de waterpeilen voor een bepaald gebied zijn vastgelegd.

Basisregistraties

Een basisregistratie is een door de overheid officieel aangewezen registratie met daarin gegevens van hoogwaardige kwaliteit die door alle overheidsinstellingen verplicht en zonder nader onderzoek worden gebruikt bij de uitvoering van publiekrechtelijke taken.

De waterschappen staan in de wet Basisregistratie Grootschalige Topografie aangemerkt als bronhouder van oppervlakte-waterlichamen, waterkeringen, kunstwerken, wegen en de bijbehorende terreinen die in beheer zijn bij het waterschap. Vanuit de Waterwet hebben de waterschappen de verplichting om een overzichtskaart te hebben met daarop de ligging van de waterstaatswerken en daaraan grenzende beschermingszones en in het beheersregister een actuele weergave van de feitelijke toestand.

Landelijk is (in Unieverband) afgestemd voor welke bronhoudersgrenzen de waterschappen verantwoordelijk zijn. De waterschappen zijn daarmee bronhouder voor alle leggerplichtige werken geworden. Dit betekent in grote lijn dat de begrenzingen van hoofdwatgangen, waterkeringen, schouwsloten en inliggende kunstwerken, met bijbehorende gegevens, behoren tot ons bronhouderschap, en de vastlegging hiervan dus door het waterschap gerealiseerd moeten worden.

Leggers

De legger beschrijft hoe waterstaatswerken worden onderhouden om goed te functioneren en ook wie voor welk onderhoud verantwoordelijk is². Waterstaatswerken zijn oppervlaktewaterlichamen, bergingsgebieden, waterkeringen of ondersteunende kunstwerken. Het gaat in de legger over ligging, vorm, afmeting en constructie.

² bron: http://www.schielandendekrimpenerwaard.nl/loket/keur_leggers

3 De doelstellingen voor de basisgegevens zijn deels bereikt

In dit hoofdstuk beschrijven wij voor de volgende hoofdvragen de bevindingen en de conclusies:

- Zijn de doelstellingen vanuit het WBP 2010-2015 voor het op orde brengen van de basisgegevens bereikt?
- Indien de doelstellingen niet zijn gerealiseerd, wat zijn de oorzaken daarvan?

Conclusie

De beoogde resultaten voor leggers voor de waterkeringen en het beheersregister voor de waterkeringen zijn behaald. Ook zijn de beoogde resultaten voor de informatie-systemen voor de afvalwaterketen behaald.

Daarentegen zijn de beoogde resultaten voor de basisgegevens van watersystemen en wegen niet geheel behaald.

De conclusies en bevindingen zijn per WBP-doel dat betrekking heeft op het op orde brengen van de basisgegevens, in de volgende paragrafen beschreven.

3.1 WBP-doel 1: de waterkeringenleggers en de beheersregisters van de genormeerde waterkeringen voldoen aan de wettelijke eisen

Ten aanzien van de legger voor de waterkeringen is het WBP-doel behaald. Ten aanzien van het beheersregister is het WBP-doel eveneens behaald. ●

Ook volgens de Burap van 2014 (en van 2012 en 2013) ligt dit doel op schema.

3.1.1 Leggers

Er zijn juridisch gezien twee leggers. De legger is gebaseerd op de Waterwet (wordt Omgevingswet) en de Waterschapswet. De legger op basis van de Waterwet beschrijft waar de waterkeringen (en watergangen) liggen en aan welke afmetingen dient te worden voldaan (het profiel). Daarnaast is op basis van de Waterschapswet vastgelegd welke onderhoudsverplichtingen er gelden en wie de onderhoudsplicht heeft. Praktisch worden deze twee leggers als één legger vastgesteld.

Het risico van het niet actualiseren van de legger is dat een ontwikkeling zich afspeelt binnen de zone van een waterkering waar je niets over te zeggen hebt. Dat raakt het werk van afdeling Publiekszaken (voorheen Vergunningverlening & Handhaving), namelijk lastig uit te leggen dat niet gehandhaafd kan worden, maar ook het beheer van ons eigen werk.

Programmaplanning

In de programmaplanning daterend van november 2010 staat, gekoppeld aan dit WBP-doel, het volgende te behalen resultaat voor de leggers in de planperiode:

- Primaire waterkeringen: actualisatie afgerond eind 2011
- Overige genormeerde waterkeringen: actualisatie afgerond eind 2015
 - o legger boezemkaden 2013
 - o legger overige genormeerde waterkeringen 2015

Bevindingen

Legger primaire waterkeringen

Het Rijk bepaalt de normering, op basis van veiligheidsnorm of overstromingskans, voor de primaire waterkering. De actualisatie van de legger voor de primaire waterkeringen heeft vertraging opgelopen. D&H heeft op 27 januari 2015 besloten in te stemmen met het in procedure brengen van de legger primaire waterkeringen per september 2015 met als doel vaststelling van de legger in de VV van maart 2016.

De veranderingen in de planning zijn gerapporteerd in de bestuursrapportages. De vertraging van de legger voor de primaire waterkeringen komt mede door het niet actualiseren van het bouwbeleid van HHSK. Het te hanteren bouwbeleid hangt namelijk samen met het vastleggen in de legger van het profiel van vrije ruimte.

De status van de legger primaire waterkeringen is dat het ontwerp in concept gereed is om de formele vaststellingsprocedure te starten. Om de legger toch te kunnen actualiseren en vast te laten stellen, wordt de legger nu losgekoppeld van het bouwbeleid. Binnenkort komt dit in het bestuur en als zij besluit de legger vast te stellen, is er in 2015 een geactualiseerde versie. De legger heeft vervolgens een inzageperiode en er bestaat de mogelijkheid tot het indienen van bezwaar.

Het verschil tussen de oude en de nieuwe legger houdt in dat enerzijds de fysieke wijzigingen verwerkt zijn (bijvoorbeeld vergunningen en projecten, voor zover voor de legger relevant) en anderzijds de zoneringen opnieuw zijn bepaald op basis van de nieuwste inzichten en technische mogelijkheden. Deze veranderingen worden separaat gedocumenteerd.

Legger boezemkaden

De provincie bepaalt de normering voor de regionale waterkeringen. In 1995 is wetgeving gekomen waardoor het verplicht is om een legger voor waterkeringen te hebben. In 1996 is een legger waterkeringen voor HHSK vastgesteld, waarin ook de boezemkaden (regionale waterkeringen) zijn meegenomen.

De legger voor de boezemkaden (regionale waterkeringen) kan worden gezien als een kaartenboek. De legger regionale waterkeringen is al in 2012 geactualiseerd.

Momenteel loopt een onderzoek in samenwerking met de provincie of het nuttig en/of noodzakelijk is om de voorliggende en secundaire waterkeringen eveneens als regionale waterkering aan te wijzen en te normeren. Het vraagstuk hierbij is: welke norm moet worden gehanteerd voor deze waterkeringen? Uitgezocht moet worden of de waterkering een regionaal belang heeft en er moeten afwegingen worden gemaakt op basis van risicogebied/ niet essentieel maar wel extra veiligheid. Zonder die vaststelling komt er geen nieuwe legger.

De norm is vooralsnog 'behoud huidige profiel': niet verhogen maar ook niet afgraven. Het is niet haalbaar om in 2015 een nieuwe legger op te stellen. Naar verwachting zal in 2016 of 2017 een nieuwe legger komen voor de voorliggende en secundaire waterkeringen.

Legger overige (genormeerde) waterkeringen

De overige genormeerde waterkeringen zijn niet opgenomen in de programmaplanning. Voor deze waterkeringen is de legger beschikbaar.

Voor alle overige waterkeringen bepaalt HHSK zelf de norm.

Conclusie op de resultaten:

De resultaten volgens de programmaplanning zijn op één na gerealiseerd. Het onderdeel dat voor 2015 staat gepland (legger primaire waterkeringen), wordt naar verwachting tijdig gerealiseerd. ●

3.1.2 Beheersregister

Op basis van de Waterwet is het verplicht om de voor het behoud van het waterkerend vermogen kenmerkende gegevens van de constructie en de feitelijke toestand vast te leggen in een beheersregister. Deze gegevens zijn van belang voor het beheer en onderhoud van de waterkeringen. Binnen HHSK worden er verschillende definities gebruikt voor een beheersregister. Inmiddels is intern een document gepubliceerd waarin het beheersregister wordt gedefinieerd.

Een beheersregister beschrijft de actuele situatie en is daarmee dynamisch; het is nooit 'af'. Een beheersregister wordt daarom niet vastgesteld zoals bij een legger. Informatie kan op verschillende manieren en locaties vastliggen.

Programmaplanning

In de programmaplanning daterend van november 2010 staat, gekoppeld aan dit WBP-doel, het volgende te behalen resultaat voor het beheersregister in de planperiode:

- Minimaal digitaal beheersregister beschikbaar 2012

Bevindingen

Diverse informatie is analoog beschikbaar in diverse archieven en als kennis van medewerkers. Voorts is informatie op verschillende manieren en op verschillende locaties digitaal opgeslagen.

Om dit te stroomlijnen wordt steeds meer gebruik gemaakt van een digitaal informatiesysteem op basis van de geografie van het beheergebied en de ligging van de objecten: IRIS. De beheersregisters zijn daarmee gegevensverzamelingen (bestanden) geworden met data gekoppeld aan geometrische coördinaten i.c. de ligging van de objecten. Vanuit de locatie en/of het object kan dan direct worden doorgeklikt naar de map op de server met de overige digitale informatie zoals foto's, beschrijvingen, tekeningen, procesgegevens en waarnemingen van inspecteurs.

Overigens maakt de (nog) niet in dit digitale beheersregister opgeslagen informatie wel degelijk deel uit van het totale beheersregister.

Conclusie op de resultaten:

Er is een digitaal beheersregister, IRIS, welke nog volop in ontwikkeling is. Niet alle voor het beheersregister relevante gegevens zijn gedigitaliseerd. De geplande resultaten zijn behaald. ●

3.2 WBP-doel 10: de leggers en basisgegevens van tenminste de hoofdwatertgangen en de boezemwateren, inclusief peilregelende kunstwerken, zijn op orde

Conclusie ten aanzien van het doel:

Met name de basisgegevens van de hoofdwatertgangen en de boezemwateren, inclusief peil regelende kunstwerken, zijn niet geheel op orde; het doel is deels gehaald. ●

Overigens, volgens de Burap van 2014 (en van 2012 en 2013), ligt dit doel wel op schema (wordt het doel gehaald).

3.2.1 Leggers

De legger beschrijft hoe waterstaatswerken worden onderhouden om goed te functioneren. En ook wie voor welk onderhoud verantwoordelijk is. Waterstaatswerken zijn: oppervlaktewaterlichamen, bergingsgebieden, waterkeringen of ondersteunende kunstwerken. Het gaat in de legger over ligging, vorm, afmeting en constructie.

Programmaplanning

In de programmaplanning daterend van november 2010 staat het volgende te behalen resultaat voor de planperiode:

- Er zijn leggers opgesteld voor alle hoofd- en boezemwatertgangen en peilregelende kunstwerken. En deze worden actueel gehouden.

Bevindingen

Op basis van een watersysteemanalyse komt men tot optimale peilen in het beheergebied, welke uitmonden in (een) peilbesluit(en), waarna de leggers worden

opgesteld. De ervaringen met de Krimpenerwaard wezen uit dat deze aanpak te intensief was. Daarna is overgegaan tot een meer pragmatische werkwijze.

Bij de start van de planperiode WBP 2010-2015, dateerde de meest recente legger van 1997. Inmiddels zijn de gegevens geoptimaliseerd voor de Krimpenerwaard, Tweemanspolder, de Rotte en polder De Wilde Veenen. Eind 2014 is dus de legger vastgesteld voor circa 60% van het beheergebied.

De legger voor Schieland zal in 2015 gereedkomen, waarmee voor circa 95% van het beheergebied de legger zal zijn vastgesteld.

De leggers van watersystemen zijn afgestemd met de leggers van de afdeling Waterkeringen, technisch en procesmatig.

Het op-/ vaststellen van de legger voor de Ringvaart van de Zuidplaspolder valt buiten de planperiode. De planning is bijgesteld in de laatste programmabegroting.

Conclusie op de resultaten:

Het resultaat is nagenoeg geheel behaald. ●

3.2.2 Beheersregister

In het beheersregister zijn de ligging en dimensies van alle voorkomende waterstaatskundige objecten en hoofdwatergangen geïnventariseerd en bijgehouden.

De basisgegevens van de hoofdwatergangen en de boezemwateren inclusief de peil regelende kunstwerken betreffen het aspect waterkwantiteit i.c. de ligging van de hoofdwatergangen, boezemwatergangen en peil regelende kunstwerken. Dit zijn kaarten met profielen en doorsnedes en houdt tenminste in het kwantiteitsprofiel.

De basisgegevens dienen aan te sluiten op het beleidsinstrumentarium. Hiervoor dient er flankerend beleid te zijn; interne standaarden en procesbeschrijvingen.

Programmaplanning

In de programmaplanning van november 2010 staat het volgende te behalen resultaat voor de planperiode:

- WS heeft een geactualiseerd beheersregister voor die delen van het beheersgebied waarvoor een nieuw peilbesluit en legger is vastgesteld.

Bevindingen

De aanpak is gekozen is om eerst de producten te maken en daarmee ervaringen op te doen rondom de processen en beleidskaders. Inmiddels is duidelijkheid verkregen over hoe de processen lopen, en kunnen deze worden vastgelegd in procesbeschrijvingen. Concepten zijn gereed, echter nog niet vastgesteld. Parallel daaraan is gewerkt aan het opstellen van kernsets (zie hoofdstuk 4). Deze kernsets geven houvast om de gegevens op orde te houden. En om deze doelstelling te halen, is gestart met een eigen meetploeg.

Het beleid voor leggers of beheersregister is nog niet opgesteld. Dit flankerend beleid staat op de planning voor 2015.

Conclusie op de resultaten:

Het voorgenomen resultaat is deels behaald. ●

3.3 WBP-doel 11: HHSK beheert en onderhoudt een waterkwantiteits- en waterkwaliteitsmeetnet dat inzicht verschaft in de toestand en ontwikkelingen van het watersysteem

Het waterkwantiteitsmeetnet staat gelijk aan het Waterkwantiteit Informatie Systeem (WIS). In de afgelopen anderhalf jaar is er hard gewerkt aan de realisatie van het WIS en binnenkort wordt het systeem opgeleverd. In het WIS zijn meetgegevens van grond-

en oppervlaktewater te raadplegen: bijvoorbeeld waterstanden, afvoergegevens, neerslagradar en voorspellingen van hoogwater op de grote rivieren.

De afdeling Watersystemen meet op meer dan 100 plaatsen waterstanden en afvoerhoeveelheden via het Meetnet. Het WIS verzamelt die gegevens vanuit het Meetnet en combineert ze met datastromen van andere waterbeheerders zoals Rijkswaterstaat. Gebruikers van het WIS hebben daardoor snel inzicht in de werking van het watersysteem.

Het WIS controleert alle binnenkomende data, en geeft met een kwaliteitslabel aan wat de betrouwbaarheid van de metingen is. Ook bouwt het WIS een archief op over het watersysteem.

Onder het waterkwaliteitsmeetnet wordt verstaan: de jaarlijkse afspraken met AQUON over de metingen in het watersysteem inclusief de meetlocaties. Een klein deel van het waterkwaliteitsmeetnet (visstandopnames) wordt door HHSK rechtstreeks uitgezet bij adviesbureaus omdat AQUON deze dienst niet levert.

Conclusie ten aanzien van het doel:

Ondanks de geboekte vooruitgang met het WIS worden de doelstellingen voor de basisgegevens waterkwantiteit niet geheel behaald. Wat ontbreekt zijn een monitoringplan en rapportages over het peilbeheer. Met de basisgegevens voor de waterkwaliteit gaat het goed.

Overigens, volgens de Burap van 2014 ligt dit doel op schema. Dat het doel wordt gehaald klopt, maar de bijbehorende programmaplanning op onderdelen niet.

Het doel (volgens de definitie van dit onderzoek) is daarom deels gehaald. ●

Programmaplanning

In de programmaplanning daterend van november 2010 staan de volgende te behalen resultaten voor de planperiode:

1. Vanaf 2011 is er altijd een actueel meerjarig monitoringsplan (mop) voor de waterkwantiteit en waterkwaliteit beschikbaar.
2. Vanaf 2011 is jaarlijks een meetplan (mep) voor de waterkwantiteit en waterkwaliteit dat conform plan wordt uitgevoerd.
3. De resultaten van de monitoring op waterkwantiteit worden gebruikt om te rapporteren over het peilbeheer, gerelateerd aan doel 20.
4. De waterkwaliteitsmetingen worden getoetst aan normen en ontwikkelingen en worden in beeld gebracht.

Bevindingen

Ad 1. Vanaf 2011 is er altijd een actueel meerjarig monitoringsplan voor de waterkwantiteit en waterkwaliteit beschikbaar.

Er is geen meerjarig monitoringsplan voor de waterkwantiteit noch voor de waterkwaliteit.

Wij hebben als HHSK geen monitoringplan³. Er is wel een meetplan dat de meetlocaties aangeeft. Op basis van het meetplan wordt het meetnet jaarlijks aan AQUON uitbesteed dan wel voor waterkwantiteit jaarlijks uitgebreid.

Er is geen monitoringsplan dat de voortgang van de uitvoering van het meetplan in de gaten houdt. Het monitoren gaat gelijk op met het beheer en onderhoud van het meetnet, waardoor de aanwezigheid van een monitoringsplan niet nodig is.

Het voorgenomen resultaat is niet bereikt, maar heeft geen negatieve invloed op het bereiken van het doel. ●

³ Monitoren = controleren, toezicht houden op

Ad 2. Vanaf 2011 is jaarlijks een meetplan (mep) voor de waterkwantiteit en waterkwaliteit dat conform plan wordt uitgevoerd.

Meetplan waterkwantiteit:

Het meetplan waterkwantiteit, opgesteld door een ingenieurbureau in 2008, is beschikbaar. Er wordt niet jaarlijks een meetplan waterkwantiteit opgesteld omdat het meetnet waterkwantiteit statisch is. Dit meetplan waterkwantiteit heeft dus betrekking op langjarige doelstellingen.

De waterstand wordt op verschillende vaste locaties gemeten en opgeslagen in een database. Er wordt nog niet op alle locaties die in het meetplan staan metingen uitgevoerd. Het meetnet wordt langzaam uitgebreid, mede afhankelijk van de middelen die beschikbaar gesteld worden.

Daarnaast wordt de waterkwantiteit bij de gemalen gemeten. Deze gegevens zijn beschikbaar maar niet in een centrale database. De historische gegevens zijn inmiddels ingevoerd in het WIS.

Het voorgenomen resultaat is bereikt. ●

Meetplan waterkwaliteit:

Één keer per drie jaar wordt de informatiebehoefte geëvalueerd. De actuele vraag en relevantie maar ook of het mogelijk is, bepalen wat er in het meetplan komt.

Met AQUON worden jaarlijks afspraken gemaakt over de metingen en de meetlocaties.

Het meten van de water- en stoffenbalans kan nog niet door het ontbreken van het waterkwantiteitsmeetnet (WIS). Deze wens kan in de toekomst ingevuld worden.

Het voorgenomen resultaat is bereikt. ●

Ad 3. De resultaten van de monitoring op waterkwantiteit worden gebruikt om te rapporteren over het peilbeheer, gerelateerd aan WBP Doel 20 (HHSK voert peilbeheer volgens vastgestelde peilbesluiten).

HHSK heeft voor 2014 de volgende maatregelen benoemd: "In 2014 zullen gegevens over peilbeheer zowel intern als extern digitaal beschikbaar komen." Volgens de Burap over 2014 is in de huidige projectomgeving de data reeds intern toegankelijk. Extern ontsluiten door het WIS was in 2014 mogelijk voor een aantal maar nog niet voor alle meetpunten.

Er zijn geen separate rapportages op het peilbeheer als resultaat van monitoring, aangetroffen. Het voorgenomen resultaat is deels bereikt. ●

Ad 4. De waterkwaliteitsmetingen worden getoetst aan normen en ontwikkelingen en worden in beeld gebracht.

Omdat de waterkwaliteit slechts langzaam verandert, wordt de informatiebehoefte één keer per drie jaar geëvalueerd: het meetplan. De afweging wat in het plan komt, wordt gemaakt op basis van vraag en relevantie, maar ook of het mogelijk is. Zo kan de water- en stoffenbalans nog niet worden gemeten vanwege het ontbreken van een waterkwantiteitsmeetnet.

De meetresultaten laten weinig verschillen zien, behalve vanwege meteorologische omstandigheden, waardoor niet voor jaarlijkse rapportages is gekozen. Wel worden de meetresultaten gebruikt voor studies.

Het voorgenomen resultaat is bereikt. ●

Conclusie op de resultaten:

De resultaten zijn op onderdelen bereikt. ●

3.4 WBP-doel 33: informatiesystemen voor de afvalwaterketen zijn operationeel, actueel en volledig

De op dit doel betrekking hebbende informatiesystemen voor de afvalwaterketen zijn Proces Automatisering (PA), Leidingen Informatiesysteem (LIS), Zuiveringen Informatiesysteem (ZUIS)/ Zuiveringen Informatie (Z-info), Registratie Afvalstoffen Informatie Systeem (RAIS), Bedrijfs Onderhouds Programma (BOP).

Conclusie ten aanzien van het doel:

Het doel is bereikt. ●

Ook volgens de Burap van 2014 (en van 2012 en 2013) ligt dit doel op schema.

Programmaplanning

In de programmaplanning daterend van november 2010 staan de volgende te behalen resultaten voor de planperiode:

- De verschillende informatiesystemen moeten aan het einde van de planperiode voor minimaal 95% gevuld zijn met gegevens die actueel, bereikbaar en compleet zijn.

Bevindingen

Er zijn steeds meer online meetinstrumenten die zorgen voor continue metingen in de zuiveringsprocessen, waardoor steeds minder metingen, meetgegevens en analyses nodig zijn van AQUON. Eventuele opvallende afwijkingen in de meetresultaten merkt de informatiecoördinator op vanuit de rapportages.

Voor de overige gegevens binnen de afdeling Afvalwaterketen wordt de kwaliteit door meerdere lagen en op meerdere punten in het proces bewaakt. Zo wordt de uitgevoerde bemonsteringskalender vergeleken met de opgestelde versie, wordt de terugkoppeling van laboratoriumresultaten inhoudelijk beoordeeld, worden de (maand-)rapportages gecontroleerd en vindt dagelijks controle plaats van procesgegevens en laboratoriumgegevens via het mutatiescherm door het team Centrale Regie Voering.

De Centrale Regie Voering is de gegevenseigenaar en heeft de overall controle van de gegevens op de aspecten 'actueel, bereikbaar en compleet'.

Proces Automatisering (PA)

De Proces Automatisering voor Afvalwaterketen is bijna gereed (naar verwachting begin 2015). Het voorgenomen resultaat (95%) is bereikt. ●

Leidingen Informatie Systeem (LIS)

LIS wordt niet meer gebruikt. In plaats van LIS wordt nu Geoweb gebruikt. Geoweb geeft het gewenste inzicht in de aansluiting van de leidingen van de gemeenten op de persleidingen in eigen beheer.

Van onze persleidingen is de ligging bekend (x- en y-coördinaat) maar de diepte (z-coördinaat) is voor een groot deel van het gehele leidingnet nog niet bekend. Uit de pilot met OASEN (2014) bleek dat het inmeten tijdrovend en kostbaar is. In 2015 wordt een plan van aanpak opgesteld.

Het voorgenomen resultaat (95%) is bereikt. ●

Zuiveringen Info (Z-Info)/ Zuiverings Informatie Systeem (ZUIS)

Momenteel loopt een landelijk project ter vervanging van ZUIS, genaamd Z-info. Hieruit komen landelijke standaarden voor de waterschappen. De inrichting en terminologie (w.o. decompositie en naamgeving) worden uniform en het gegevensbeheer wordt centraal geregeld. Ook de rapportages die elk waterschap moet opstellen worden geüniformeerd.

De waterschappen dienen hun gegevens in een webbased applicatie in te voeren. Voor de zuiveringen en gemalen van HHSK is dit gereed. De 'data-entry' voor de procesautomatisering en de labgegevens is inmiddels eveneens geautomatiseerd. Vanuit Z-info kunnen de rapportages worden opgeleverd voor het bevoegd gezag, w.o. DCMR, handhavers, HVC, ministerie.

Het voorgenomen resultaat (95%) is bereikt. ●

Rest- en Afvalstoffen Informatie Systeem (RAIS)

RAIS heeft onder meer betrekking op het vervoer van afvalstoffen. Het transport wordt vergezeld van begeleidingsformulieren. Voor de interne slibtransporten naar Kralingseveer zijn de gegevens (samenstelling, hoeveelheden) gedigitaliseerd dat wil zeggen dat een chauffeur een badge voor de zuil op Kralingseveer houdt en daarmee het betreffende transport opslaat. De vereiste gegevens die normaliter op een papieren begeleidingsbrief staan, staan hiermee direct in een webbased systeem. Dit systeem (LoadIT) is gekoppeld aan Z-Info. Het slib van Kralingseveer naar HVC wordt vooralsnog vergezeld van een papieren begeleidingsformulier.

Het voorgenomen resultaat (95%) is bereikt. ●

Bedrijfs Onderhoud Programma (BOP)

De gegevens worden actief bijgehouden maar BOP is verouderd. Het aanschaffen van een nieuw onderhoudssysteem is noodzakelijk om gegevensbeheer en –gebruik te professionaliseren.

Het voorgenomen resultaat (95%) is bereikt. ●

Conclusie op de resultaten:

De resultaten zijn conform de programmaplanning gehaald. Overigens is het een continu proces om de informatiesystemen te verbeteren. Dit verbeterproces wordt beschreven het Q-handboek en beoordeeld bij de certificering van de afdeling. ●

3.5 WBP-doel 39: het informatiesysteem voor rioleringen is geoperationaliseerd en volledig ingevuld op basis van actuele informatie van gemeenten

De gemeenten beheren de gegevens over rioleringen en leveren deze aan HHSK. Er is een landelijke werkgroep van de waterschappen om te inventariseren en bepalen welke gegevens nuttig en bruikbaar zijn en hoe deze te standaardiseren ten behoeve van de informatie-uitwisseling. Bij deze landelijke werkgroep zijn ook enkele gemeenten aangesloten.

Conclusie ten aanzien van het doel:

Het doel is niet direct beïnvloedbaar door HHSK. ●

In de Burap is gerapporteerd dat in 2013 is vastgesteld dat RIOKEN geen meerwaarde levert. De rioleringsinformatie kan ook in reeds beschikbare systemen verwerkt en ontsloten worden. Het gebruik van RIOKEN is daarom per 1 januari 2014 opgezegd.

Programmaplanning

In de programmaplanning daterend van november 2010 staat het volgende te behalen resultaat voor de planperiode:

- Het informatiesysteem RIOKEN moet aan het einde van de planperiode voor minimaal 95% gevuld zijn met gegevens die actueel, bereikbaar en compleet zijn.

Bevindingen

IRIS RIOKEN is een module die helpt om rioleringsgegevens eenmalig en eenduidig te registreren, actueel te houden en goed toegankelijk te maken. Sinds 2013 is dit niet

meer in gebruik. De gegevens over de riolering worden nu ontsloten via Geoweb. Voor de riolteurs voldoet dit.

Het Waterschapshuis is in samenwerking met de waterschappen een project gestart om de riolerings- en transportinformatie en bijbehorende noodzakelijke functionaliteiten in kaart te brengen. Dit is een vergelijkbaar traject dat heeft geleid tot een succesvolle landelijke implementatie van Z-Info, maar dan voor transport- en rioleringsinformatie. De landelijke ontwikkelingen worden gevolgd en op basis hiervan wordt besloten of interne actie nog noodzakelijk is.

Conclusie op de resultaten:

Actieve eigen invoer van gegevens is hier niet relevant. Rioleringsgegevens zijn niet dynamisch en worden bij oplevering van een nieuwbouw/verbouw/actualiseringsslag van een gemeente of indien nodig tussentijds op verzoek, opgevraagd.

3.6 WBP-doel 49: de kerngegevens van wegen zijn in een beheersregister beschikbaar

HHSK is verantwoordelijk voor ongeveer 170 km aan wegen, 1.200 verkeersborden en 230 bruggen.

Conclusie ten aanzien van het doel:

Het doel is deels behaald. ●

Overigens, volgens de Burap van 2014 (en van 2012 en 2013) ligt dit doel op schema; wordt het doel behaald.

Programmaplanning

In de programmaplanning van november 2010 staat het volgende te behalen resultaat voor de planperiode:

- De kerngegevens van wegen, groen, verkeersborden en kunstwerken zijn beschikbaar in Geoweb voor alle medewerkers.

Bevindingen

De gegevens zijn deels in een database en deels op tekening beschikbaar. Het geheel aan digitale en fysieke informatie vormt het beheersregister.

De jaarlijkse inspectie van wegen, verkeersborden en kunstwerken en/of meldingen en klachten kunnen aanleiding geven tot het wijzigen van de basisgegevens. De afdeling Waterkeringen & Wegen levert de te verwerken gegevens aan Geo-informatiebeheer.

De gegevens voor groenbeheer zijn nog niet volgens planning in IRIS/ Geoweb opgevoerd. De gegevens van groen zijn wel digitaal beschikbaar, maar niet in het juiste format verwerkt om te worden ontsloten voor medewerkers. Daar komt bij dat de inventarisatie al weer enkele jaren oud is en daarmee beperkt voldoet aan de kwaliteitseisen op dat vlak. Dit wordt vanuit het project Basisregistratie Grootschalige Topografie meegenomen.

De verkeersborden zijn in 2013 geïnventariseerd en de kunstwerken in 2014.

Conclusie op de resultaten:

Op onderdelen zijn de resultaten behaald. ●

4 Het beheer van de basisgegevens ontwikkelt zich positief én vereist meer aandacht van de organisatie

Het vorige hoofdstuk geeft de stand van zaken bij het bereiken van de WBP-doelstellingen voor de basisgegevens. We hebben geconstateerd dat dit deels in orde is en op enkele gebieden nog flinke inspanningen vergt. In dit hoofdstuk beschrijven we de wijze waarop de huidige (beschikbare) basisgegevens actueel, betrouwbaar en compleet worden gemaakt en gehouden.

Een belangrijke rol bij het invoeren en onderhouden van de basisgegevens is belegd bij het team Geo-informatiebeheer. De volgende opsomming geeft inzicht in de taken en verantwoordelijkheden:

- Advies en ondersteuning in de primaire processen; daar waar gegevens ontstaan en benodigd zijn. Bijvoorbeeld bij het opstellen van leggers, bij het bepalen van de wijze van gegevensopname voor de schouw Buitengewoon Onderhoud en bij de organisatie van gegevensuitwisseling met de afdeling Publiekszaken (voorheen Vergunningverlening & Handhaving)
- Structuur brengen in de gegevens zodat ze beter te gebruiken zijn
- Producties en analyses maken. Bijvoorbeeld kaartmateriaal behorend bij leggers, peilbesluiten, hoogtekarten en ecokleurenkoers
- Bijhouden van alle mutaties in het geografisch informatiesysteem (IRIS) en Geoweb⁴ (topografische ondergrondkaarten worden ingekocht)
- Produceren van geografische informatie zoals leggers en peilbesluiten, om door de vakafdelingen te gebruiken in de vaststellingsprocedure door het bestuur
- Organiseren en standaardiseren van gegevensinwinning. Bijvoorbeeld het opstellen van een programma van eisen voor de ingenieursbureaus en het uitvoeren van landmeetkundige opnames.

In de volgende paragrafen wordt de vraagstelling behandeld:

- Zijn de gegevens ingevoerd en onderhouden?
- Indien de gegevens niet zijn ingevoerd en onderhouden, wat zijn de oorzaken daarvan?

4.1 Het invoeren en onderhouden van de basisgegevens

De onderzoeksvraag volgens het plan van aanpak “Zijn de basisgegevens ingevoerd en onderhouden?” is in het vorige hoofdstuk beantwoord. De bedoeling van de vraag was om inzicht te verkrijgen in het proces: de wijze waarop de basisgegevens worden ingevoerd en onderhouden. Om die reden is de kwaliteit van het proces op hoofdlijnen onderzocht en worden de uitkomsten in deze paragraaf behandeld.

Conclusie

Uit de interviews blijkt dat de kwaliteit en de intensiteit van het ‘invoeren en onderhouden van de basisgegevens’ de afgelopen jaren sterk verbeterd is, met name door gezamenlijke inspanningen op de ‘werkvloer’ van team Geo-informatiebeheer en de primaire afdelingen. Echter, de verbetermogelijkheden worden nog niet door alle medewerkers toegepast en de werkwijze is nog onvoldoende planmatig.

Bevindingen

In de periode 2012 - 2013 is een inhaalslag gemaakt om meer structuur in de gegevensstromen te krijgen. Een belangrijk resultaat is dat het team Geo-

⁴ Geoweb is de omgeving die op een eenvoudige manier basisgegevens zoals topografische kaarten, luchtfoto's en kadastrale informatie aanbiedt. Ook is informatie van de primaire waterschapstaken op te roepen zoals leggers, kunstwerken, eigendommen HHSK, etc.

informatiebeheer, in overleg met de vakafdelingen, de uitgangspunten voor de vastlegging van gegevens heeft beschreven in het Gegevensboek Kernsets HHSK.

Een andere grote vooruitgang is dat de vereisten voor de registratie van de gegevens hiermee vanuit de behoefte zijn bepaald en dat daarmee bij de afdelingen bekend is wat zij moeten bijhouden. In het Gegevensboek Kernsets HHSK zijn de basisgegevens met een grote onderlinge samenhang op 'factsheets' uitgewerkt tot voor de gebruiker bestemde "datasets" bestaande uit kernregistraties. Voorheen werd de gegevensbehoefte vooral door het registrerende systeem "bepaald".

Echter, het ontbreekt aan overkoepelend beleid/ visie op de basisgegevens en het bijbehorende proces om data in te voeren en te onderhouden. In het Gegevensboek Kernsets HHSK wordt dit proces slechts rudimentair beschreven. Wel brengt het Gegevensboek Kernsets HHSK onderscheid aan tussen drie elementaire rollen in dit proces: de gegevenseigenaar, de gegevensbeheerder en de gegevensleverancier (zie ook bijlage 2). Slechts een deel is nog niet ingevuld (rollen/namen). Het Gegevensboek Kernsets HHSK geeft aan dat het team Geo-informatiebeheer het beheersregister bijhoudt. Bedoeld wordt: het digitale deel van het beheersregister.

Een belangrijk vervolg op het opstellen van het Gegevensboek Kernsets HHSK is het in stand houden van de gegevenskwaliteit door het team Geo-informatiebeheer. Hiertoe volgt het team de activiteiten van de vakafdelingen en voert zij verdere verbeteringen in het gegevensbeheer door.

Naast de eigen initiatieven zijn (en worden) door het Informatiehuis Water⁵ standaarden voor alle waterschappen ontwikkeld. De standaarden zijn vooral gericht op het verbeteren van de informatie-uitwisseling naar burgers, bedrijven en op verplichtingen vanwege de Europese richtlijn INSPIRE.⁶ De gegevens worden conform deze standaarden in onze systemen gevoerd.

4.2 Oorzaken van het niet invoeren en onderhouden

In deze paragraaf wordt de onderzoeksvraag behandeld "Indien de gegevens niet zijn ingevoerd en onderhouden, wat zijn de oorzaken daarvan?"

Conclusies

Het onderzoek heeft niet geleid tot een eensluidend antwoord op deze vraag. Wel zijn we tot het volgende inzicht gekomen.

Als de gegevens niet zijn ingevoerd of onderhouden, kan dat komen door een gebrekkige, vertraagde of niet-levering vanuit de primaire afdelingen. Als deze problemen zich voordoen, dan speelt mogelijk het volgende:

- het ontbreken van een beschrijving en uitvoering conform, van de benodigde beheerinspanning op de primaire afdelingen
- onvoldoende bewustzijn bij medewerkers over hun rol in het gegevensbeheer en/of onvoldoende daarnaar handelen
- het afwezig zijn van – beschreven - procesafspraken en uitvoering conform, omtrent de wijze van aanleveren van de basisgegevens.

Wat ook kan spelen, is dat team Geo-informatiebeheer het aanbod van gegevens en documenten (tijdelijk) niet kan verwerken.

Bevindingen

⁵ Het Informatiehuis Water (IHW) is een samenwerkingsverband tussen het Rijk, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de waterschappen.

⁶ De INSPIRE-richtlijn verplicht de Europese lidstaten geo-informatie te voorzien van metadata, te harmoniseren en volgens leveringsvoorwaarden beschikbaar te stellen via het INSPIRE-portaal.

In deze paragraaf worden achtereenvolgens behandeld: de steekproef, de beheerinspanningen, de rolbeschrijvingen en de wijze van aanleveren van de basisgegevens.

1. Steekproef

In dit onderzoek is niet vastgesteld in welke mate de basisgegevens worden ingevoerd en onderhouden. Het uitvoeren van een steekproef was opgenomen in het plan van aanpak. Echter, gebleken is dat op dit moment geen valide steekproef kan worden getrokken en dus is het onmogelijk om de resultaten van een steekproef te beoordelen.

Ten eerste dient een steekproef representatief te zijn om tot een schatting te komen of een uitspraak over het geheel te doen. Eén van de vereisten voor een valide steekproef is een homogene groep gegevens. De WBP-doelen refereren echter aan (te) veel verschillende basisgegevens, waardoor een steekproef geen toegevoegde waarde heeft. Ten tweede zijn de organisatorische uitgangspunten en kwaliteitseisen voor de basisgegevens nog niet (geheel) vastgesteld. Zo is het proces om de basisgegevens actueel, betrouwbaar en compleet te krijgen en te houden nog onvoldoende afgestemd en geborgd. De vraag “Voldoet de geleverde inspanning voor het vastleggen/onderhouden van dat basisgegeven?” kan niet worden beantwoord. Bovendien hebben de gegevenseigenaren nog niet in alle gevallen bepaald en/of aangegeven aan welke eisen de gegevens zouden moeten voldoen. De vragen “Is het nodig om dit gegeven vast te leggen?” en “Wanneer is het basisgegeven goed?” kunnen niet altijd worden beantwoord. Het zogenaamde flankerend beleid, wat nog niet is opgesteld (zie ook paragraaf 3.2.2), moet hierin duidelijkheid brengen.

2. Beheerinspanning

De meeste wijzigingen in de basisgegevens (naar schatting 80%) komen van de afdelingen Integrale Plannen en Projecten en Publiekszaken (voorheen Vergunningverlening & Handhaving).

De basisgegevens vermeld in het Gegevensboek Kernsets HHSK worden opgeslagen in het geografisch informatiesysteem IRIS. Er zijn binnen HHSK geen vaste afspraken voor de beheerinspanning op digitale gegevens (noch voor de papieren dossiers). Hierdoor is het niet duidelijk hoe deze actueel, betrouwbaar en compleet kunnen blijven.

Voorbeelden van een beheerinspanning zijn:

- controleer en actualiseer dit basisgegeven gericht met een bepaalde frequentie, bijv. één keer in x jaar
- controleer en actualiseer dit basisgegeven “in het werk”
- controleer en actualiseer dit basisgegeven specifiek vanwege een bepaalde behoefte, bijvoorbeeld:
 - o project, kwaliteit, risico's
 - o wettelijke eisen (bijv. Waterwet).

In zijn algemeenheid constateert het team Geo-informatiebeheer ten aanzien van de basisgegevens toegenomen aandacht en activiteit bij de primaire afdelingen in overeenstemming met de betreffende WBP-doelen. Daarentegen wordt de betrokkenheid van de gegevenseigenaren bij het verwerken van de gegevens (het proces) en bij de kwaliteit van de vastleggingen nog als divers ervaren.

De beheerinspanning op de afdelingen Publiekszaken en Afvalwaterketen is voor zover het team Geo-informatiebeheer kan beoordelen voldoende. Voor de andere afdelingen zijn de volgende zaken een inschatting/ interpretatie op basis van informatie van team Geo-informatiebeheer:

- Bij de afdeling Integrale Plannen en Projecten is er vooruitgang bij het aanleveren van projectgegevens, maar dit is sterk persoonsafhankelijk i.c. wie de projectleider is. Naar schatting de helft van de relevante gegevens wordt aangeleverd.

- Bij de afdeling Watersystemen is de afgelopen jaren een flinke verbetering geweest in de leggers, peilbesluiten en het beheersregister voor de hoofdwatertangen met dit effect op de vastgelegde gegevens. Dit initiatief krijgt momenteel een vervolg voor de overige watertangen.
- Voor de afdeling Waterkeringen & Wegen zijn de inspanningen op de basisgegevens van de waterkeringen goed. Voor de wegen gaat dit voor een beperkt aantal basisgegevens goed en moet het invoeren en onderhouden over de volle breedte nog een volwaardige plaats in de beheerprocessen krijgen.

Het is de bedoeling van het team Geo-informatiebeheer dat er periodieke rapportages op de actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid van de gegevens komen. Deze kunnen pas worden gemaakt als de kwaliteitseisen voor de basisgegevens zijn bepaald, evenals overige eisen aan de rapportages, door de vakafdelingen.

3. Rolbeschrijving

In het Gegevensboek Kernsets HHSK zijn voor van de basisgegevens de volgende rollen onderkend: eigenaar, beheerder, leverancier en gebruiker. De betekenis van deze rollen voor de basisgegevens is in bijlage 2 beschreven. In deze beschrijving ontbreekt echter de gebruikersrol. In het gegevensboek staat ook niet beschreven wie de data invoert en/of wijzigt. Deze laatste rol vervult het team Geo-informatiebeheer.

De volgende opsomming geeft op hoofdlijnen wat de rollen inhouden:

- Gegevenseigenaar is degene die baat heeft bij een goed beheer van de gegevens.

Het Gegevensboek Kernsets HHSK stelt dat dit het afdelingshoofd is. Deze heeft dat bevestigd bij een medewerker. Het gegevensboek vermeldt namen, geen functies.

Ten aanzien van de basisgegevens is de gegevenseigenaar dus verantwoordelijk voor het beleidskader en voor de monitoring op de kwaliteit.

- Gegevensbeheer bestaat uit de volgende rollen:
 - o bewaken van de wijze waarop de gegevens worden vastgelegd in de applicatie: het functionele aspect
 - o verzekeren van de juiste vastlegging van de gegevens in het systeem en controleren van de kwaliteit: het inhoudelijke aspect.
Daaronder vallen het inbouwen van zogenaamde consistentiecontroles en de logische checks. Hier ligt voor de organisatie nog een grote opgave. Daarna kunnen voornoemde rapportages op de actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid van de gegevens de gewenste inzichten geven.
 - o toezien op de beschikbaarheid en de toegankelijkheid van de dataset: het technische aspect.

Het Gegevensboek Kernsets HHSK koppelt geen functies of namen aan deze rol(len). In de praktijk zijn alle drie de rollen bevestigd bij team Geo-informatiebeheer.

- Gegevensleverancier is (volgens het Gegevensboek Kernsets HHSK) de persoon die de basisgegevens levert.

Om praktische redenen worden in het Gegevensboek Kernsets HHSK geen functies of namen aan deze rol gekoppeld; veel HHSK-medewerkers moeten deze rol (kunnen) vervullen. Bij de medewerkers zelf zou wel bekend moeten zijn dat zij deze rol hebben.

Aandachtspunten zijn:

- dat de overlap en het onderscheid met bestaande rollen als functioneel beheerder en informatiecoördinator (Afvalwaterketen) niet is beschreven
- dat de rol van Integrale Projecten en Plannen bij het leveren van gewijzigde gegevens tijdens of na de projecten (revisies) in relatie tot de gegevenseigenaren niet helder is.

4. Aanlevering

Vooralsnog haalt team Geo-informatiebeheer de basisgegevens voornamelijk op (bij de primaire afdelingen). Het is de uitdrukkelijke wens dat deze gegevens vanuit de primaire afdelingen worden gebracht. Dit zal versterkt worden als voornoemde rollen belegd gaan worden in de organisatie. Het voornemen is dit in 2015 te organiseren.

De wijze van aanlevering van gegevens door de primaire afdelingen bij team Geo-informatiebeheer is niet optimaal. Zo komen van Integrale Plannen en Projecten grote dossiers binnen, met beperkte standaardisatie in de aanlevering van de gegevens. Bij Integrale Plannen en Projecten wordt momenteel gewerkt aan de borging van de (digitale) gegevensaanlevering volgens de voorwaarden van Geo-informatiebeheer.

Voor Afvalwaterketen vraagt de aanlevering van informatie over de leidingen en vanuit de rioleringsplannen meer aandacht.

Voor Wegen worden wel gegevens verwerkt maar ontbreken nadere afspraken over de gewenste registraties en over wijze van aanlevering.

De gegevens over de Waterkeringen zijn van een goed niveau.

Met Watersystemen moeten afspraken worden gemaakt over de aanlevering van de gegevens en mutaties die voortvloeien uit het gebruik van het mobiel GIS-systeem ARCGIS online.

Bij de afdeling Publiekszaken verloopt de omzetting van analoge naar digitale informatie niet altijd probleemloos en wordt aandacht gevraagd voor de gevolgen op de werkafspraken bij personele wijzigingen.

Bijlage 1. Eisen steekproef

(bron: Handboek Auditing Rijkoverheid, 2015, pag. 135)

De populatie waaruit de steekproef wordt getrokken moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

1. De volledigheid van de te onderzoeken populatie dient voorafgaand aan de steekproefcontrole door andere controlemaatregelen te worden onderzocht en vastgesteld.
2. De te controleren populatie moet goed gedefinieerd en scherp afgebakend zijn. Het moet exact duidelijk zijn welk object voorwerp van onderzoek is. De uitkomsten van de steekproef leiden namelijk tot een uitspraak over een bepaalde eigenschap van alleen deze populatie. Duidelijk moet ook zijn welke periode het betreft.
3. Voor alle eenheden in de te controleren populatie moeten de te toetsen aspecten aanwezig zijn (homogeniteit).

Bijlage 2. Taken en rollen

(bron: Gegevensboek Kernsets HHSK, maart 2015, pag. 9)

Om een set goed te kunnen beheren is het nodig in de beheerorganisatie een aantal rollen te benoemen. De rollen geven medewerkers van HHSK een specifieke taak ten aanzien van de desbetreffende kernset. Als deze taken goed uitgevoerd worden, blijft de set Actueel, Betrouwbaar en Compleet.

Afdelingshoofden zijn als proceseigenaar verantwoordelijk voor de procesresultaten, maar ook gegevenseigenaar van de informatie die het proces gebruikt of creëert. Deze rol wordt in de praktijk belegd bij een medewerker die de operationele taken hiervoor uitvoert.

- Gegevenseigenaar
 - o Is (met de gegevensbeheerder) mede verantwoordelijk voor inhoud en kwaliteit van de structuur van de set.
 - o Bepaalt het gebruiksdoel.
 - o Bepaalt in overleg met de gegevensbeheerder de prioriteiten en de aanpak van beheer en leverantie.
 - o Wijzigingen in de structuur en/of procedure van beheer worden doorgevoerd op aangeven van, of met toestemming van de gegevenseigenaar.
 - o Gebruiksbeperkingen worden door de gegevenseigenaar bepaald.
 - o Bepaalt of de betreffende set gepubliceerd kan worden op de website.
 - o Heeft aandacht voor de aspecten die het informatieveiligheidsbeleid oplegt.
 - o Is verantwoordelijk voor het rolbewust maken van gegevensleveranciers indien dit vanuit een proces of project aan de orde is.
- Gegevensbeheerder
 - o Is gesprekspartner voor de gegevenseigenaar en is verantwoordelijk voor het opstellen van documentatie.
 - o Bewaakt en verzorgt de vindbaarheid en toegankelijkheid in de systemen.
 - o Verzorgt meta-informatie en de informatie over de desbetreffende set in procesbeschrijvingen en gegevensboeken.
 - o Verzorgt, in overleg met de gegevenseigenaar, een periodieke rapportage over het ABC-gehalte van de set.
 - o Beoordeelt gegevensleveranties en overlegt hierover met de leverancier en gegevenseigenaar indien nodig; intermediair.
 - o Voert technische structuuraanpassingen door in overleg met de gegevenseigenaar.
 - o Signaleert onjuist gebruik en escaleert naar gegevenseigenaar.
 - o Is mede verantwoordelijk voor het rolbewust maken van gegevensleveranciers indien dit vanuit een proces of project aan de orde is.
- Gegevensleverancier
 - o Dient de gegevens aan te leveren conform de structuur-afspraken die bepaald zijn door de gegevenseigenaren.
 - o Stemt gegevensleverantie met de gegevenseigenaar of gegevensbeheerder af.

Bijlage 3. Geraadpleegde personen en documentatie

Interviews hebben plaatsgevonden met:

Functie	Rol
Hoogheemraad	Portefeuillehouder
Afdelingshoofden: - Waterkeringen en Wegen - Watersystemen - Afvalwaterketen	Gegevenseigenaar
Teamleider Geo-informatiebeheer	Gegevensbeheerder
Teamleider Toezicht en Handhaving	Gegevensleverancier/ -gebruiker
Afdeling Waterkeringen en Wegen: - senior beleidsadviseur - adviseur beheer en onderhoud	Gegevensleverancier/ -gebruiker
Afdeling Watersystemen: - senior beleidsadviseur (2 medewerkers) - beleidsadviseur	Gegevensleverancier/ -gebruiker
Afdeling Afvalwaterketen: informatiecoördinator	Gegevensleverancier/ -gebruiker

De volgende documenten zijn geraadpleegd:

Titel	Bron	Datum
WBP HHSK 2010-2015	http://www.schielandendekrimpen.erwaard.nl/diensten/publicaties-1/waterbeheerplan	25 november 2009
Gegevensboek Kernset HHSK, versie 1.2	http://insite/organisatie/afdelingen/facilitair_en/team/kernregistratie	31 maart 2015
Waterwet (artikel 2.4 en 5.1)	http://wetten.overheid.nl/BWBR0025458/geldigheidsdatum_07-01-2015	6 juni 1991
Impact analyse BGT op primaire bedrijfsvoering HHSK	Projectleider BGT	13 januari 2015